

AZ EURÓPAI UNIÓ TERRORIZMUS ELLENI KÜZDELME

BEVEZETÉS

Az Európában elkövetett – különösen a 2015 és 2018 közötti – terrortámadások alapjaiban változtatták meg az európai emberek biztonságérzetét és a terrorizmushoz való hozzáállását, a terrorizmus elleni küzdelem és fellépés pedig sarkalatos kérdése lett az Európai Unió biztonságpolitikájának. Ezek a borzalmas cselekmények az élet minden területét érintették, beleértve a társadalmi, rendvédelmi és gazdasági hatásokat egyaránt, azonban érdekes lehet, hogy a cselekmények eredményeképp milyen jogalkotói folyamatok indultak meg annak érdekében, hogy a terrortámadásokat a jövőben vissza lehessen szorítani, magát a terrorizmust pedig meg lehessen fékezni az Európai Unió területén. Jogos lehet az a feltételezés, hogy a jogalkotási mechanizmusnak, valamint a terrorizmus ellen küzdő szervezetek felállításának, a jogkörök bővítésének nagymértékben, több fronton kellett megindulnia, és ez jelentősen emelte a terrorizmus elleni fellépést segítő intézkedések, jogszabályok számát mind uniós, mind tagállami szinten. A továbbiakban a terrorizmus megfékezése érdekében alkotott európai uniós joganyagot igyekszem bemutatni, illetve a terrorizmus elleni harc szervezetrendszerébe nyújtani némi betekintést.

Az Európai Unió terrorizmus elleni küzdelmének jogi keretei az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ¹) V. címén (*A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség*) nyugszanak. Az EUMSZ 83. cikke a terrorizmust a több államra kiterjedő, súlyos bűncselekmények közé sorolja, amely vonatkozásában rendelkeztek a közös szabályozási minimumok megállapításának lehetőségéről. Az EU terrorellenes tevékenységével kapcsolatban meg kell állapítani, hogy az egy komplex, egységes és hatékony jogi, valamint specializált ügynökségekben és intézményi struktúrákban megvalósuló, intenzív politikai, stratégiai és operatív együttműködés.² Ezzel együtt bármennyire is kiterjedt együttműködési rendszerről beszélünk, az Európai Unió szerepe kiegészítő jellegű

¹ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) egységes szerkezetbe foglalt változata. HL C 326., 2012. október 26.

² STAUBNER 2017: 155.

a tagállamokéhoz képest, ugyanis az Európai Unióról szóló szerződés (a továbbiakban: EUSZ³) 4. cikkének (2) bekezdése az EUMSZ fent említett rendelkezéseit korlátozza, és az elsődleges felelősséget a tagállamokra helyezi. Ezt megerősíti az EUMSZ 72. cikke, amely a közrend fenntartásával, illetve a belső biztonság megőrzésével kapcsolatos nemzeti előjogokat állapít meg. Ez abból a szempontból érzékeltethető leginkább, hogy az EU nem rendelkezik önálló rendőrségi, hírszerzési vagy biztonsági képességekkel, ezeket a tagállamok valósítják meg, a tagállami szervezetek együttműködéséhez pedig keretet szolgáltat az Europol, Eurojust vagy az IntCen működésével. Ennek okán a terrorizmus elleni fellépés is túlmutat a tisztán büntetőjogi megközelítésen, és egy komplex, stratégiai szemléletet követel. Ez szerteágazó, több részterületet érintő szabályozási kör, amelybe nemcsak konkrétan a terrorcselekmények megelőzésére, megakadályozására és felderítésére vonatkozó szabályok tartoznak bele, hanem az e célok elérését lehetővé tevő kisegítő normák is, gondolok itt – a teljesség igénye nélkül – a tűzfegyverekkel és a robbanóanyagokkal vagy a CBRN-anyagok⁴ felderítésével, illetve a radikalizálódás megelőzésével, valamint az áldozatok támogatásával kapcsolatos intézkedésekre, szabályokra.

A komplex joganyagban megtalálhatók olyan közös stratégiák, amelyek a biztonsági unióra vonatkoznak, és hosszabb távú célokat határoznak meg a tagországok részére, amelyek elősegítik a terrorizmus megfékezését. Találhatók továbbá konkrét, terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos jegyzőkönyvek, irányelvek, amelyek kifejezetten e témakörrel foglalkoznak. Ezeken túl szabályozás alá esnek az egyes eszközök beszerzését megakadályozó és felderítési módokat segítő jogszabályok, továbbá nagy hangsúly kerül a megelőzésre és a védelemre is. Fontos szegmens a bűnüldöző szervek együttműködése, közös intézmények működtetése, az információcsera elősegítése is.

Az Európai Unió a terrorizmus elleni küzdelem területén több nemzetközi szervezettel és szervvel is együttműködik, ami azt jelenti, hogy az ilyen nemzetközi szervezetek határozatait, ajánlásait, illetve a velük kötött megállapodásokat, egyezményeket integrálja az EU-s jogrendbe. Ilyen nemzetközi szervezetek például az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), a terrorizmus elleni küzdelem világ fóruma,⁵ a Dáís elleni nemzetközi koalíció,⁶ a Pénzügyi Akció Munkacsoport (FATF⁷) és az Európa Tanács.

³ Az Európai Unióról szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. HL C 326., 2012. október 26.

⁴ Chemical, biological, radiological, and nuclear: kémiai, biológiai, radiológiai és nukleáris.

⁵ Global Counterterrorism Forum – GCTF.

⁶ The Global Coalition against Daesh.

⁷ The Financial Task Force.

ELŐZMÉNYEK

Az Európai Unió terrorizmus elleni szakpolitikája egészen 1976-tól, a TREVI-csoport⁸ megalakulásától eredeztethető, amely a tagállamok igazságügyi és belügyminisztériumainak képviselőiből álló kormányközi együttműködés, az akkori Európai Gazdasági Közösség tagországai közötti informális terrorellenes kooperáció volt. Kezdetben a tevékenységük az 1970-es évek elejétől megjelenő biztonsági kihívásokra, a politikai extrémizmusra, főként a nemzeti-szeparatista terrrorszervezetekre fókuszált. A TREVI-együttműködés a terrrorszervezetekre és terrorcselekményekre vonatkozó információcserére, a terrorizmus miatt indult eljárásokban történő együttműködésre, összekötő tisztviselők cseréjére, a rendőrségi képzés javítására és a polgári légi közlekedés védelmében történő együttműködésre terjedt ki. Összességében a TREVI-csoport hatásai mind a mai napig visszaköszönnék, működésének alapvonásai az EU harmadik pillérének belbiztonsági együttműködésében ma is felismerhetők úgy, mint a gyakorlati együttműködés előtérbe helyezése a jogalkotással szemben.

Az EU terrorizmus elleni küzdelmében is fordulópontot jelentettek a 2001. szeptember 11-i egyesült államokbeli terrortámadások, melyek világossá tették a terrorizmus globális, határokon átívelő mivoltát. Ennek hatására 2002 júniusában az Európai Unió elfogadta az első alapvető cselekvési tervét, a terrorizmus elleni küzdelemről szóló kerethatározatot.⁹ Ez a jogszabály volt az, amely elsőként definiálta a terrorista bűncselekmények fogalmát oly módon, hogy három pontban meghatározta az ilyen jellegű bűncselekmények célját, illetve kilenc pontban az egyes elkövetési magatartásokat.

Eszerint a határozat a következők együtteseként határozza meg a terrorista bűncselekményt:

- ♦ objektív elemek: emberölés, testi sértés, emberrablás, zsarolás, támadások elkövetése, illetve elkövetésével való fenyegetés;
- ♦ szubjektív elemek: a lakosság komoly megfélemlítésének, valamely ország vagy nemzetközi szervezet rendje megzavarásának vagy leépítésének, vagy egy állam arra való kényszerítésének céljával elkövetett cselekmények, hogy valamit tegyen vagy ne tegyen.

A terrorista bűncselekményre jellemző, meghatározott kritériumokat tartalmazó deliktumot kötelező érvénnyel és 2002. december 31-i határidővel átültetni rendelte a tagállamok nemzeti jogába, amelyek ezáltal a nemzeti büntetőjog különös

⁸ TREVI: Terrorisme, Radicalisme, Extrémisme, Violence Internationale: a terrorizmus, a radikalizmus, az extrémizmus és a nemzetközi erőszak.

⁹ A Tanács 2002/475/IB kerethatározata (2002. június 13.) a terrorizmus elleni küzdelemről.

részt képezik. Ezenkívül meghatározta a terrorista csoport fogalmát is, amelynek megállapításához a következő kritériumok szükségesek: kettőnél több személyből álló, hosszabb idő alatt létrehozott, szervezett csoportot jelent, amely terrorista bűncselekmények elkövetése végett összehangoltan működik.

A fentiekén túl olyan részletszabályokat is meghatároz a kerethatározat, mint a felbujtás, bűnsegély és kísérlet kérdésköre, a terrorista cselekményekhez kapcsolódó bűncselekmények köre (minősített lopás, zsarolás, hivatalos okmányok hamisítása), a kiszabható büntetési tételek, a büntetések enyhítésére vonatkozó szabályok, a jogi személyek felelőssége és szankcionálása, valamint a joghatóság kérdése, ami alapján az egyes nemzeti bíróságok eljárhatnak terrorista bűncselekmény elkövetése esetén. A kerethatározatban megjelenik továbbá a sértettek védelme és tájékoztatása is, ami a későbbiekben is részét képezi a terrorellenes intézkedéseknek.

A Tanács 2002/475/IB számú kerethatározatát később, 2008-ban módosították,¹⁰ aminek értelmében a terrorista tevékenységhez kapcsolódó bűncselekmények körét kiegészítették a nyilvános izgatással, a terroristák toborzásával és a terroristák kiképzésével. Ezenkívül az egyes tényállások tekintetében a szándékos elkövetés mellett büntetni rendelték a felbujtás, bűnsegély és kísérlet elkövetését, továbbá egyéb részletszabályokat is pontosítottak.

2004-ben az EU létrehozta a terrorizmus elleni küzdelem koordinátora tisztséget¹¹ az elkészítendő terrorizmus elleni stratégia nyomán követésére, illetve a tagállamok és a nemzetközi partnerek közti együttműködés támogatására. Az Európai Unió a Tanács terrorizmus elleni küzdelemről szóló kerethatározata után, a 2004-es és 2005-ös madridi és londoni terrortámadások hatására, átfogó terrorizmus elleni stratégiát fogadott el.¹²

A stratégia a terrorizmus elleni küzdelmet négy pillérre helyezte, amelyek a megelőzés, védelem, üldözés és reagálás. A megelőzés vonatkozásában a radikalizálódás megelőzését és a terroristatoborzás megakadályozását határozza meg, külön kiemelve az al-Káida ez irányú tevékenységét, megállapítva, hogy a terrorizmus e válfaja, az iszlám extrémizmus a legfenyegetőbb Európa számára. A védekezés tekintetében a kiemelt célpontok védelmét határozza meg a stratégia, ami kiterjed a határbiztonság, a közlekedés és a határokon átnyúló kritikus infrastruktúrák védelmére. Az üldözés pillére a tagállamok közti bűnüldözési és bűnügyi együttműködés elősegítésére és a hatékony információcserére összpontosít, illetve megjelenik az igény, hogy

¹⁰ A Tanács 2008/919/IB kerethatározata (2008. november 28.) a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB kerethatározat módosításáról.

¹¹ Bővebben lásd *A terrorizmus elleni küzdelem koordinátora*. Online: www.consilium.europa.eu/hu/policies/fight-against-terrorism/counter-terrorism-coordinator/

¹² Az Európai Unió Tanácsa 2005.

a terroristákat meg kell fosztani a cselekmények elkövetéséhez használt eszközök (tűzfegyverek, robbanóanyagok) beszerzésének lehetőségétől, ami a későbbiekben szintén külön szabályozásban fog megjelenni. A reagálás pillér pedig a közösségi polgári védelmi mechanizmus szabályozására, a kockázatértékelésre és az áldozatok segítésére jelölt ki irányvonalakat. A terrorizmus elleni fellépés fontos prioritása volt továbbá a 2010-ben elfogadott *Az Európai Unió belső biztonsági stratégiájának*¹³ is.

EURÓPAI UNIÓS BIZTONSÁGI STRATÉGIÁK ÉS TERRORIZMUS ELLENI AKTUSOK

A témakört a biztonsági unióra vonatkozó uniós stratégia bemutatásával érdemes kezdeni, amely arra szolgál, hogy meghatározza a fő prioritásokat az európai polgárok fizikai és digitális biztonsága tekintetében, továbbá a tagországok EU általi támogatásának növelését ösztönzi a biztonság területén. Az első ilyen, terrorizmus elleni küzdelemre is nagy hangsúlyt fektető stratégia megalkotását az Európai Bizottság 2015. április 28-i közleményében fogadta el a párizsi *Charlie Hebdo* hetilap szerkesztősege elleni januári merényletet követően. Ez volt az első politikai válasz az Európai Unió részéről a fokozódó biztonsági kockázatokra és fenyegetésekre. A közlemény a fent említett belső biztonsági stratégiát fejlesztette tovább, és a Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az európai biztonsági stratégia¹⁴ címmel jelent meg. Célja, hogy meghatározza a biztonsági fenyegetésekre adott uniós reakciók elveit, illetve azokat a prioritásokat, amelyekben a tagállamok nemzeti kormányainak és az unió intézményeinek azonnali intézkedésére van szükség. A biztonsági stratégia öt évre fogalmazta meg iránymutatásait a cselekvésre, amelyet elengedhetetlennek tekintett az európai emberek biztonságának elősegítése érdekében.

A stratégia meghatározta azokat a fennálló aggályokat, amelyek Európa biztonságát elsősorban veszélyeztetik, ezek az unió közvetlen szomszédságának instabilitása, a radikalizáció, valamint az erőszak és a terrorizmus különböző megvalósulási formái. Megállapította, hogy ezeknek a kockázatoknak a kezelésére koordinált, európai szintű reagálás szükséges, amit azzal indokolt, hogy bár a biztonságért elsősorban a tagállamok a felelősek, a határokon átnyúló fenyegetések miatt fokozott együttműködés szükségeltetik, ezért egy belső biztonsági uniós térség létrehozását szorgalmazta.

¹³ Az Európai Unió Tanácsa 2010.

¹⁴ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az európai biztonsági stratégia. COM (2015) 185 végleges. 2015. április. 28.

A megvalósítandó cél az információcsere javítása, az operatív együttműködés segítése és a kölcsönös bizalom erősítése, ezek tekintetében kiemelt területnek számít a terrorizmus, a szervezett bűnözés és a kiberbűnözés.

A közlemény hivatkozik a Lisszaboni szerződésre, mely megfelelő alapot fektetett le a célok erősítésére, továbbá hivatkozik a 2010–2014-es belső biztonsági stratégiára,¹⁵ amely tulajdonképpen az unió migrációs stratégiáját foglalja magában, és amelynek célkitűzéseit továbbra is érvényben tartja.

A közlemény öt alapvető elvet állapít meg, amelyek a következők:

- személyek alapvető jogainak tiszteletben tartása, ami az Alapjogi Charta rendelkezéseit veszi alapul, és a biztonsági kérdésekben meghozott döntéseknek ezzel összhangban kell lenniük;
- átlátható és elszámoltatható biztonságpolitika kialakítása, amelyben a Parlamentnek, a Tanácsnak és a Bizottságnak egyaránt szerepe van;
- a meglévő uniós intézkedések megfelelő végrehajtása, ami a fent említett információcsere, operatív együttműködés és kölcsönös bizalom építését segíti elő, és amiben a Bizottságnak fontos szerepe van;
- uniós ügynökségek hatékony koordinálása biztonsági területen, ami azt jelenti, hogy az egyes ágazatok (pénzügy, vámügy, energetika, információtechnológia, közlekedés, egészségügy), kiegészülve a migrációs stratégiával, közösen erősítik a biztonsági stratégia sikerességét;
- belső és külső biztonság egyidejű relevanciája, ami magában foglalja a pénzügyi források megfelelő felhasználását, a szomszédos államokkal és a stratégiaiilag fontos harmadik országokkal kapcsolatos együttműködést is.

A fenti öt kulcsfontosságú elv mellett az azonnali cselekvés három prioritását fogalmazza meg: a nemzetközi szervezett bűnözés, a terrorizmus és radikalizáció, valamint a számítástechnikai bűnözés. A három fő terület közül a témánkat közvetlenül érintő, a terrorizmus és radikalizáció területén megfogalmazott cselekvési tervet mutatom be.

Ennek keretében a közlemény rögtön az elején az Europol jogi megbízatása keretein belül működő Európai Terrorizmusellenes Központ felállítását tartja indokoltnak, amely szervezet az Europolon belül egyesíti a terrorizmusellenes kapacitásokat, összevonja a forrásokat és a lehető legnagyobb mértékben kihasználja a szervezet már meglévő struktúráit, szolgálatait és eszközeit. A központ felépítésével

¹⁵ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Nyitott és biztonságos Európa: váltsuk valóra! COM (2014) 154 végleges. 2014. március 11.

kapcsolatos részleteket is megfogalmazza a közlemény, eszerint az alábbi alegységeket vonná a Terrorizmusellenes Központ alárendeltségébe:

- ♦ az Europol Travellers (utazók) elnevezésű, a külföldi terrorista harcosokkal és a hozzájuk kapcsolódó terrorista hálózatokkal foglalkozó egységét;
- ♦ a terrorizmus finanszírozását felderítő EU-USA programot (TFTP);¹⁶
- ♦ a pénzügyi hírszerző egységek decentralizált számítógépes hálózatát, a „FIU-net”-et,¹⁷ amelyet 2016-ban építettek be az Europolba;
- ♦ az Europolban már jelen lévő, lőfegyverekkel és robbanóeszközökkel foglalkozó különítményt;
- ♦ az Eurojustot teljes mértékben integrálni kell a Központ működésébe a nyomozások és a büntetőeljárások koordinálásának hatékonnyá tétele érdekében;
- ♦ a szélsőséges internetes tartalmakkal foglalkozó uniós egységet (EU IRU).¹⁸

A központot végül 2016 januárjában hozták létre Európai Terrorelhárítási Központ¹⁹ néven, ezzel megvalósítva a közleményben kívánt célokat és felállítva egy összetett terrorizmusellenes információs központot, amely a korábban taglalt szakterületeken nyújt hatékony támogatást az EU tagállamai és az EU-n kívüli államok bűnüldöző szervei részére.

Az Európai Bizottság az európai biztonsági stratégia megalkotását követően egy sor cselekvési tervet fogadott el a 2015 és 2018 közötti időszakban, amelyek ösztönözték az egyes területek jogi szabályozását. Ezek a cselekvési tervek a következők voltak:

- ♦ a lőfegyverekről és robbanószerekről szóló cselekvési terv (2015);
- ♦ a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelem fokozásáról szóló cselekvési terv (2016);
- ♦ az úti okmányokkal való visszaéléssel szembeni európai reakálás megerősítésére irányuló cselekvési terv (2016);
- ♦ cselekvési terv a nyilvános terek védelmének javítására (2017);

¹⁶ A Tanács 2010/412/EU határozata (2010. július 13.) az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok között az Európai Unióból származó pénzügyi üzenetadatoknak a terrorizmus finanszírozásának felderítését célzó program céljából történő feldolgozásáról és az Amerikai Egyesült Államok részére való átadásáról szóló megállapodás megkötéséről.

¹⁷ Információk a FIU.NET projektről www.eumonitor.nl/9353000/1/j4nvgs5kjg27kof_j9vvik7m-1c3gyxp/vi7jgst87jyb/f=/9459_02.pdf.

¹⁸ EU Internet Referral Unit. Online: www.europol.europa.eu/about-europol/european-counter-terrorism-centre-ectc/eu-internet-referral-unit-eu-iru.

¹⁹ European Counter-Terrorism Centre – ECTC.

- ♦ cselekvési terv a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris biztonsági kockázatokkal szembeni felkészültség fokozásáról (2017);
- ♦ a tengeri védelmi stratégiáról szóló cselekvési terv (2018).

A stratégiák kidolgozását követően, 2017-ben az Európai Parlament és a Tanács megalkotta a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2017/541 számú irányelvét,²⁰ amely az előzőekben bemutatott 2002/475/IB számú kerethatározatot váltotta fel, és módosította a terrorcselekményekkel kapcsolatos információmegosztásról és együttműködésről szóló 2005/671/IB határozatot. Az irányelv szintén nevesíti, illetve bővíti azoknak a súlyos bűncselekményeknek a listáját, amelyeket a tagállamoknak a nemzeti jogukban terrorista bűncselekményekké kell nyilvánítaniuk, amennyiben azok elkövetése vagy az elkövetésükkel való fenyegetés terrorista célok elérése érdekében történik. Ilyen cél a lakosság megfélemlítése, kormányzati vagy nemzetközi szervezet jogellenes kényszerítése arra, hogy valamit tegyen vagy ne tegyen, továbbá ország vagy nemzetközi szervezet politikai, alkotmányos, társadalmi vagy gazdasági berendezkedésének az erőszakos megváltoztatása érdekében elkövetett cselekmény. Az irányelv, hasonlóan a kerethatározathoz, rendelkezik a bűnszegély, felbujtás, kísérlet körében, joghatósági kérdésekben, szankciókkal kapcsolatban, illetve az online térben történő terrorista propaganda eltávolítására, valamint az áldozattámogatásra vonatkozóan is. Megállapítható tehát, hogy a 2017-es irányelv nem újraalkotta, hanem továbbfejlesztette, módosította a korábbi kerethatározatot, amire szintén az európai terrorhullám tapasztalatai alapján volt szükség.

Meg kell említeni továbbá az Európai Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló egyezményét (196. sz. egyezmény),²¹ amelyet 2005. május 16-án nyitottak meg aláírásra, és az unió 2015. október 22-én írt alá, amit kiegészítő jegyzőkönyvben rögzített.²² 2018. június 4-én a Tanács (EU) a 2018/889²³ és 2018/890²⁴ számú határozataival pedig az egyezmény és a kiegészítő jegyzőkönyv Európai Unió nevében történő aláírásáról rendelkezett. Az egyezmény célja, hogy fokozza a terrorizmus

²⁰ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/541 irányelve (2017. március 15.) a terrorizmus elleni küzdelemről, a 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról, valamint a 2005/671/IB tanácsi határozat módosításáról.

²¹ Az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló egyezménye. Varsó, 2005. május 16.

²² Az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló egyezmény kiegészítő jegyzőkönyve. Riga, 2015. október 22.

²³ A Tanács (EU) 2018/889 határozata (2018. június 4.) az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló Egyezményének az Európai Unió nevében történő megkötéséről.

²⁴ A Tanács (EU) 2018./890 határozata (2018. június 4.) az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló Egyezménye kiegészítő jegyzőkönyvének az Európai Unió nevében történő megkötéséről.

elleni küzdelmet nemzeti és nemzetközi szinten egyaránt, nemzeti intézkedések és nemzetközi együttműködések révén. Szintén nevesíti azokat a cselekményeket, amelyeket a nemzeti jogban bűncselekményként kell értelmezni, úgymint a terrorcselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás, terroristák toborzása, terroristák kiképzése, illetve a járulékos bűncselekményeket. A jegyzőkönyv a terrorizmussal kapcsolatos bűncselekmény meghatározása során nevesíti a terrorcselekmény céljára szolgáló társaságban vagy csoportban való részvételt, a terroristakiképzésben való részvételt, illetve a terrorcselekmény elkövetése céljából történő külföldre utazást, annak kísérletét, valamint az utazás finanszírozását, megszervezését vagy egyéb módon segítségét. Az egyezmény létrehozza az országok között a segítségnyújtás és kiadatás kötelezettségét, és támogatja a spontán információcserét a terrorista bűncselekményekkel kapcsolatban, a jegyzőkönyv pedig nemzeti kapcsolattartó pontok hálózatáról rendelkezik, amelyek 0–24 órában működnek, és a gyors információcserét teszik lehetővé. Erre a célra a határozatok az Europolt jelölik ki uniós kapcsolattartó pontként. Az egyezmény és a jegyzőkönyv is 2018. október 1. óta hatályos az unióban.

Lőfegyverekkel kapcsolatos szabályozás

A lőfegyverekkel kapcsolatos szabályozás célja az Európai Unión belül a fegyverek megszerzésének és tartásának szigorítása, illetve hatástalanított lőfegyverek éles fegyverre történő visszaalakításának megakadályozása. Lőfegyverek szabályozásának tárgyában a legkorábbi jogi aktus az 1991-ben elfogadott tanácsi irányelv a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről,²⁵ amely rendezte a lőfegyverek fogalmát, úgymint tiltott lőfegyver (A kategória), engedélyhez kötött lőfegyver (B kategória), bejelentéshez kötött lőfegyver (C kategória) és egyéb lőfegyver (D kategória), valamint a kereskedő fogalmát is meghatározta. Az irányelv az egyes kategóriákra vonatkozó, megkövetelendő szabályokat tartalmazza azzal a kikötéssel, hogy a tagországok az irányelv előírásainál szigorúbb szabályozást alkalmazhatnak. A jogszabály célja a lőfegyverekkel kapcsolatos tagállami szabályozás harmonizálása, valamint a fegyverek Közösségen belüli mozgására vonatkozó követelmények meghatározása.

Az irányelvet követően 2005. december 15–16-án az Európai Unió Tanácsa elfogadta az EU kézi lőfegyverek és könnyű fegyverek, valamint azok lőszerének

²⁵ A Tanács 91/477/EGK irányelve (1991. június 18.) a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről.

tiltott felhalmozása és kereskedelme elleni stratégiáját,²⁶ amelynek célja egy átfogó cselekvési terv kiterjesztése volt a kézi lőfegyverek és könnyűfegyverek vonatkozásában. A stratégia megerősíti a 2003. december 13-án elfogadott európai biztonsági stratégiában megfogalmazott öt fő kihívást, amellyel az EU-nak szembe kell néznie, ezek a terrorizmus, a tömegpusztító fegyverek elterjedése, a regionális konfliktusok, az államok szétesése és a szervezett bűnözés. A stratégia ezen kihívások leküzdésére fogalmaz meg alapvető irányvonalakat nemzetközi, regionális és uniós kereteken belül, tiszteletben tartva az ENSZ ezzel összefüggő cselekvési programját és a 2002/589/KKBP tanácsi együttes fellépést a kézi lőfegyverek és könnyűfegyverek destabilizáló felhalmozódása és elterjedése elleni küzdelemben.

A fenti előzményeket követően a 2015 és 2018 közötti időszakban a közös kül- és biztonságpolitika (KKBP) keretében a Tanács határozatot fogadott el a tiltott fegyverek és lőszerek csökkentését célzó globális jelentési rendszer, az úgynevezett „iTrace”-rendszer támogatásáról,²⁷ amelynek lényege a fegyverek, lőszerek és robbanószerkezetek nyomon követése.

A fegyverek tárgyában fontos mérföldkő volt továbbá az Európai Parlament és a Tanács 2017-ben elfogadott irányelve²⁸ a fegyverek megszerzésének és tartásának ügyében, amely az előzményként említett 91/477/EGK tanácsi irányelvet módosította, illetve szigorította. Az irányelv úgy igyekszik szigorítani a jogszabályi környezetet, hogy csökkenti a nemzeti szabályozások lehetőségét, korábban engedélymentes eszközöket engedélykötelessé tesz, új szabályokat fogalmaz meg a lőfegyverfődarabok és lőfegyverek jelölésével kapcsolatosan. A sportlőfegyvereket például az „A” kategóriába sorolja, azonban azok tartására továbbra is van lehetőség, engedélyezése továbbra is bárkire kiterjeszthető, aki a meghatározott feltételeknek megfelel. Ilyen és ehhez hasonló részletszabályokban módosítja a korábbi irányelvet, illetve rendelkezik a hatástalanított tűzfegyverekről is, valamint a lőfegyverek és azok fődarabjainak jelöléséről.

Megállapítható tehát, hogy a lőfegyverek szabályozása nem feltétlenül a terrorcselekmények hatására történt, természetesen az azt korábban is szükségesnek tartotta a jogalkotó, azonban a terrorhullám ezeknek a jogszabályoknak a felülvizsgálatát, kiterjesztését és szigorítását tette szükségessé úgy, hogy elsődleges

²⁶ Európai Unió Tanácsa 2006.

²⁷ A Tanács (KKBP) 2015/1908 határozata (2015. október 22.) a tiltott kézi- és könnyűfegyverekre, más tiltott hagyományos fegyverekre és az azokhoz tartozó lőszerekre vonatkozó, az ilyen fegyverek és lőszerek tiltott kereskedelme kockázatának csökkentését célzó globális jelentési rendszer (iTrace II) támogatásáról.

²⁸ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/853 irányelve (2017. május 17.) a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről szóló 91/477/EGK tanácsi irányelv módosításáról.

prioritássá a terrorcselekmények megakadályozása vált. A jogi aktusok számában számottevő növekedés nem tapasztalható ezen a területen, inkább részletesebb szabályok megalkotására került sor.

A vegyi és robbanóanyagok, valamint CBRN-anyagok szabályozása

Az Európai Unióban a robbanóanyagokkal kapcsolatos szabályozás szintén nem új keletű, korábban egy EK és egy EU rendelet is szabályozta a területet, amelyeket 2019-ben dolgoztak át. Az első ilyen irányú normaalkotás az Európai Parlament és a Tanács által 2006-ban történt,²⁹ amely a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról szolt. Ez a rendelet még tágabb értelemben foglalkozott a veszélyes vegyi anyagokkal, tehát nem feltétlenül a terrorcselekményekhez használt házi készítésű robbanóanyagok prekurzorainak szemszögéből közelített, elsődleges célja nem a terrorizmus elleni küzdelem volt. A következő, 2013-ban kiadott rendelet³⁰ már robbanóanyag-prekurzorok forgalmazására és felhasználására, pontosabban azok jogellenes előállítására, visszaélészerűen felhasználható robbanásveszélyes anyagok vagy keverékek rendelkezésre bocsátására, behozatalára, birtoklására és felhasználására vonatkozott. Célja, hogy korlátozza azok beszerezhetőségét a lakosság számára, és biztosítsa, hogy megfelelően bejelentsék a gyanús tranzakciókat, a jelentős hiányokat és a lopások gyanúját az ellátási lánc egészében. A korábbi intézkedések nem terjedtek ki az EU egészére, illetve nem vették figyelembe az ezekkel a vegyi anyagokkal járó biztonsági kockázatokat.

A robbanóanyag-prekurzorok szabályozásának kérdéskörét legutóbb 2019-ben gondolták újra, aminek szükségszerűsége a terrortámadásokra vezethető vissza, a szabályozás igénye is ezek hatására fogalmazódott meg. Az új rendelet³¹ a fent említett EK rendeletet módosította, az EU rendeletet pedig hatályon kívül helyezte. Ez a rendelet a prekurzorok tekintetében két új kategóriát határoz meg, a korlátozott és a bejelentendő robbanóanyag-prekurzorokét. A korlátozott prekurzorokat

²⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 1907/2006/EK rendelete (2006. december 18.) a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról (REACH), az Európai Vegyi-anyag-ügynökség létrehozásáról, az 1999/45/EK irányelv módosításáról, valamint a 793/93/EGK tanácsi rendelet, az 1488/94/EK bizottsági rendelet, a 76/769/EGK tanácsi irányelv, a 91/155/EGK, a 93/67/EGK, a 93/105/EK és a 2000/21/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről.

³⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 98/2013/EU rendelete (2013. január 15.) a robbanóanyag-prekurzorok forgalmazásáról és felhasználásáról.

³¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1148 rendelete (2019. június 20.) a robbanóanyag-prekurzorok forgalmazásáról és felhasználásáról, az 1907/2006/EK rendelet módosításáról, valamint a 98/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről.

csak meghatározott koncentrációban lehet a lakosság számára elérhetővé tenni, ilyen például a hidrogén-peroxid, az ammónium-nitrát és a salétromsav. Ezeknek az anyagoknak a felhasználásával olyan házi készítésű robbanóanyagok állíthatók elő, mint a HMTD³², TATP³³ vagy az ANDO³⁴, amelyeket a merénylők előszeretettel alkalmaznak támadásaik során. A bejelentendő anyagok közé sorolandó például az aceton, a nátrium-nitrát és a magnéziumporok. A rendelet a mellékletekben felsorolt anyagokra vonatkozóan bármilyen gyanús tranzakciót, jelentős hiányt vagy lopást azonnali jelentési kötelezettséggel terhel. A rendelet azonban lehetőséget ad a tagállamoknak a felsorolt anyagok engedélyezésére olyanok részére, akiknek jogos érdekük függök ezek használatához.

A robbanóanyag-prekursorok szabályozása terén, hasonlóan a lőfegyverekéhez, megállapítható, hogy az európai terrortámadásokat megelőzően is szigorú szabályozás alá estek, azonban ezek esetében is terrorellenes szempontú újragondolása történt a jogszabályoknak.

A robbanó- és vegyi anyagok szabályozásával szoros összefüggésben áll az úgynevezett CBRN-anyagok³⁵ szabályozása is, amely a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris anyagokkal foglalkozik. Olyannyira összefüggésben áll, hogy CBRNE-ként vagy CBRNE-ként is szokták rövidíteni, kiegészülve az *explosive* szóval, mint robbanóanyagok, tehát érdemes ezeket egy fejezetben tárgyalni.

Az Európai Unió korábban cselekvési terv keretében vizsgálta a CBRN-anyagok, valamint a robbanóanyagok biztonságának fokozását, amiről 2012-ben eredményjelentések nyomán széles körű konzultációs tevékenység folyt az Európai Tanács és a tagállamok között.

Ezt követően, a Madridban, Londonban, Moszkvában és a bostoni maratonton történt támadások által szerzett tapasztalatok nyomán, az Európai Bizottság 2014-ben közleményt adott ki a CBRNE-kockázatok felderítésének és mérséklésének új uniós megközelítéséről,³⁶ amelyben célként jelöli meg a jobb kockázatértékelést, ellenintézkedések kidolgozását, az ismeretek és a bevált gyakorlatok cseréjét, védőintézkedések tesztelését és megvalósítását, végső célként pedig új biztonsági előírások elfogadását. A fő cél a hatékonyabb felderítés lenne, ami a robbanó- és CBRN-anyagok teljes ellátási láncában, a személyzetre kiterjedő szigorúbb ellenőrzési eljárások javításával, valamint a CBRN-anyagok felderítését célzó berendezések tesztelésével érhető el.

³² Hexametilén-triperoxo-diamin.

³³ Triaceton-triperoxid.

³⁴ Ammónium-nitrát és dízelolaj.

³⁵ CBRN: Chemical, biological, radiological, nuclear.

³⁶ A Bizottság közleménye a CBRNE-kockázatok felderítésének és mérséklésének új uniós megközelítéséről. COM(2014) 247 végleges. 2014. május 5.

Az erőfeszítések eredményeképp olyan mobil CBRN-felderítő egységeket teszteltek, amelyek nagyobb eseményeken, illetve kritikus infrastruktúrák védelmében hasznosíthatók. Ezek a berendezések kis méretű, hordozható elektronikus eszközök, amelyek percekben belül képesek eredményeket kimutatni, akár vasút- vagy metróállomásokra, vagy bármilyen kiemelt létesítmény védelmére telepíthetők. Összességében tehát a terroristák által preferált, CBRNE körébe tartozó anyagok felderítését, illetve az ilyen anyagok beszerzésének megakadályozását célzó intézkedésekre is készült európai uniós intézkedés, ami tovább bővítette a terrorizmus elleni küzdelem spektrumát.

*Az utasnyilvántartások terrorizmus és egyéb súlyos
bűncselekmények megelőzése érdekében történő felhasználása*

A légitársaságok, légi fuvarozók a náluk repülő utasokról utasnyilvántartási adatállományt (*Passanger Name Record* – PNR) gyűjtenek, amelyre eredetileg kereskedelmi célokból volt szükség, azonban a rendészeti célú felhasználását már a Hágai Program³⁷ is szorgalmazta. A PNR-adatok gyűjtésének célja az utasbiztonság növelése, a terrorizmus és a súlyos bűncselekmények, valamint a szervezett bűnözés megelőzése, továbbá az ellenük folytatott küzdelem hatékonyságának növelése. A PNR-adatokat érintő jogi eszköz megalkotása tulajdonképpen 2007 óta húzódott, ugyanis kezdetben egy kerethatározat-javaslatból indult a folyamat, majd a Bizottság új irányelvjavaslatával folytatódott a szabályozásra tett erőfeszítések, azonban az irányelvjavaslatot az Európai Parlament LIBE szakbizottsága³⁸ nem támogatta, ezért a tárgyalás újrakezdésére volt szükség. Végül 2016. április 27-én elfogadták az EU PNR Irányelvét,³⁹ amely 2017. május 25-én lépett hatályba.

Az irányelv célja, hogy a nemzetközi légi járatok PNR-adatait a légitársaságok az Európai Unió és tagállamai részére továbbítsák, illetve szabályozza a tagállamok illetékes hatóságai általi adatfeldolgozást. A PNR-adatok magukban foglalják a légitársaságok által rögzített foglalási és indulás-ellenőrzési rendszereikben tárolt

³⁷ Az Európai Unió Tanácsa 2005.

³⁸ Az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság (European Parliament Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs), röviden LIBE Bizottság az Európai Parlament egyik állandó bizottsága, amely a polgári szabadságjogokért – beleértve az Európai Unió Alapjogi Chartájában felsorolt kisebbségi jogokat –, az igazságügyért és belügyekért felelős.

³⁹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/681 irányelve (2016. április 27.) az utasnyilvántartási adatállománynak (PNR) a terrorista bűncselekmények és súlyos bűncselekmények megelőzése, felderítése, nyomozása és a vádeljárás lefolytatása érdekében történő felhasználásáról.

adatokat is, úgymint az utazások dátumai, útvonala, jegyre vonatkozó információk, elérhetőségek, használt fizetőeszköz, poggyászatok. A PNR Irányelv meghatározza, hogy minden tagállamnak létre kell hoznia egy utasadat-információs egységet (*Passenger Information Unit* – PIU), amely az adatok gyűjtéséért, tárolásáért és felhasználásáért, valamint az illetékes hatóságok részére történő továbbításáért felel. Végrehajtja továbbá az adatok és az adatkezelés eredményeinek megosztását a tagállamokkal és az Europollal. Magyarországon ezt a tevékenységet a Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ (TIBEK) jogutódja, a Nemzeti Információs Központ (NIK) látja el. A begyűjtött adatokat csak terrorista és súlyos bűncselekmények megelőzése, felderítése és nyomozása érdekében lehet felhasználni, valamint a vádeljárás lefolytatása céljából.

A gyakorlatban ez úgy történik, hogy a tagállamok közvetlenül nem férnek hozzá a légitársaságok adatbázisaihoz, hanem a PNR-adatokat a légitársaság küldi meg az ország PIU-jának, amely kezeli, szükség esetén továbbítja azokat egy másik tagállam PIU-ja részére. A PIU az adatokat öt évig köteles adatbázisban tárolni, a továbbított adatokat pedig hat hónapig, azt követően személyazonosításra alkalmatlanná kell tenni őket.

Az irányelv meghatározza az adatok kezelését, tagállamok közti cseréjét, az Europol részére történő továbbítását, illetve a harmadik országokkal való megosztásának rendjét is, tehát egy átfogó szabályozása az ilyen típusú adatok terrorrelenes felhasználásának, ami rengeteg információval segíti a hatóságok és szervezetek munkáját az EU-ban.

*Az információcseré és az információkhoz való hozzáférés elősegítése,
valamint a terrorizmusfinanszírozás megakadályozása, felderítése*

Ahogy azt a legtöbb, már bemutatott stratégia és irányelv is megfogalmazta, a terrorizmus elleni küzdelem meghatározó eleme az információk megosztása és hozzáférhetősége, ami a hatékony felderítés és nyomozás alapja. Ennek elősegítésére az EU több jogi normát alkotott, és megállapodásokat is kötött, azonban ezek többnyire az általam vizsgált időszakot megelőzően születtek, ennek ellenére pár mondatban érdemes bemutatni őket, a teljesség igényére tekintettel.

Elsőként a Tanács 2005/671/IB számú határozatát⁴⁰ kell megemlítenem, amelyet 2005. szeptember 20-án hozott a terrorista bűncselekményekre vonatkozó információcseréről és együttműködésről, amely jogszabály a nyomozásokra,

⁴⁰ A Tanács 2005/671/IB határozata (2005. szeptember 20.) a terrorista bűncselekményekre vonatkozó információcseréről és együttműködésről.

büntetőeljárásokra és büntetőítéletekre vonatkozó adatok megosztására nézve tartalmaz rendelkezéseket. Azt határozza meg, hogy minden tagország egy bűnüldöző szervétől kijelölt szakszolgálatot és legalább egy kijelölt hatóságot kell hogy megbízzon azzal a feladattal, hogy a terrorizmussal összefüggő adatokat továbbítsa az Europol és az Eurojust részére.

Ehhez a határozathoz szorosan kapcsolódik a Tanács 2007-ben kiadott ajánlása a terrorista emberrablásokra vonatkozó információ megosztásáról,⁴¹ amely az ilyen jellegű információ- és tapasztalatcserére vonatkozik. Az ajánlás meghatározza azt az eljárást, amelyet az információk megosztása során alkalmazni kell, például a használandó adatlapot, mivel az információáramláshoz egységes formátumot javasol a Tanács. Az ajánlás a 2005/671/IB határozat rendelkezéseire figyelemmel teszi meg a javaslatokat, tehát az abban foglaltak az iránymutatók.

Bel- és igazságügyi területet érintő, egyéb uniós informatikai rendszerek (SIS II, VIS, EES, ETIAS, ECRIS-TCN, EURODAC II)

Elengedhetetlen megemlíteni továbbá az 1995 óta működő Schengeni Információs Rendszert (Schengen Information System – SIS), amely a schengeni tagországok által legszélesebb körben használt információmegosztó rendszer, amely a biztonság, azon belül a határellenőrzés területén nyújt hatékony segítséget a tagországok hatóságainak az együttműködésben a személyek, tárgyak azonosításának vonatkozásában. A SIS-rendszerben egyetlen közös adatbázisban rögzíthetők a személyekre és tárgyakra vonatkozó figyelmeztető jelzések, amelyek jogszerű ellenőrzések keretében az Európai Unió és a schengeni térségen belül kérdezhetők le.

2013-ban vezették be a SIS-rendszer második generációját (SIS II), amelyben a személyek és tárgyak mellett már ujjlenyomatok és fényképek rögzítésére is van lehetőség.

A SIS II bevezetéséről két jogszabály rendelkezett, az 1987/2006/EK rendelet⁴² és a 2007/533/IB határozat.⁴³ A rendelet a harmadik országbeli, nem uniós állampolgárok EU-ba történő belépésével és a figyelmeztető jelzések feldolgozásával

⁴¹ A Tanács 2007/562/EK ajánlása (2007. június 12.) a terrorista emberrablásokra vonatkozó információ megosztásáról.

⁴² Az Európai Parlament és a Tanács 1987/2006/EK rendelete (2006. december 20.) a Schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II) létrehozásáról, működtetéséről és használatáról.

⁴³ A Tanács 2007/533/IB határozata (2007. június 12.) a Schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II) létrehozásáról, működtetéséről és használatáról.

foglalkozik, ami a terrorelhárítási feladatok során elengedhetetlen segítséget nyújt a hatóságoknak. A határozat a személyekkel és tárgyakkal kapcsolatos figyelmeztető jelzésekkel foglalkozik a rendőrségi és igazságügyi büntetőügyi együttműködéshez kapcsolódóan. Bár két norma foglalkozik vele, a SIS II egységes rendszerként működik, a két norma számos része azonos.

A SIS II eljárási szabályai szerint a figyelmeztetés kiadásához az adott ügynek kellően megalapozottnak és a rendszerbe történő rögzítéshez kellően relevánsnak kell lennie, továbbá a felvitt adatoknak, valamint fényképeknek és ujjlenyomatoknak meg kell felelniük az adatminőségre vonatkozó minimum-előírásoknak. A kiadott figyelmeztető jelzések személyek és tárgyak esetében is a cél eléréséhez szükséges időtartamra adhatók ki, illetve meghatározott idő elteltével törölődnek a rendszerből. A rendszer alkalmazása során az adat- és információvédelmi előírások is prioritást élveznek, az adatok és információk nem adhatók ki harmadik országok és nemzetközi szervezetek számára.

A fent említett eljárási szabályokon túl a jogszabályok rendezik a rendszer felépítését, a jelzések kategóriáit, a hozzáférés jogalanyait érintő kérdéseket és az egyéb technikai részletszabályokat is.

2023-ban további fejlesztésekre került sor, aminek köszönhetően a SIS új figyelmeztető jelzésekkel, korszerűsített adatokkal és továbbfejlesztett funkciókkal bővült.

A Vízuminformációs Rendszer (*Visa Information System* – VIS) szintén fontos szerepet játszik a terrorizmus elleni fellépés eszköztárában, ami a vízumokkal kapcsolatos tagállamok közti együttműködést és információcserét szolgálja. A VIS-rendszert eredetileg a Tanács hozta létre 2004-ben, a 2004/512/EK határozattal,⁴⁴ azzal a céllal, hogy javítsa a közös vízumpolitika végrehajtását, a konzuli együttműködést és a központi vízumhatóságok közti konzultációt.

Az Európai Parlament és a Tanács a 767/2008/EK rendeletben⁴⁵ kialakította a rövid távú tartózkodásra jogosító vízumok iránti kérelmekkel kapcsolatos adatoknak az EU tagállamai közötti cseréjére vonatkozó eljárásokat és feltételeket.

Ezt követően, 2008-ban a Tanács rendelkezett az európai vízuminformációs rendszerhez (VIS) való hozzáférésről⁴⁶ is, ami szintén a terrorista bűncselekmények megelőzését, felderítését és kivizsgálását segíti elő. A VIS arra szolgál, hogy

⁴⁴ A Tanács 2004/512/EK határozata (2004. június 8.) a vízuminformációs rendszer létrehozásáról (VIS).

⁴⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 767/2008/EK rendelete (2008. július 9.) a vízuminformációs rendszerről (VIS) és a rövid távú tartózkodásra jogosító vízumokra vonatkozó adatok tagállamok közötti cseréjéről (VIS-rendelet).

⁴⁶ A Tanács 2008/633/IB határozata (2008. június 23.) a vízuminformációs rendszerhez (VIS) a tagállamok kijelölt hatóságai, valamint az Europol számára a terrorcselekmények és egyéb

a vízumokkal történő visszaéléseket visszaszorítsa, mivel a rendszer használatával ellenőrizhető, hogy a vízumot bemutató személy valóban rendelkezik jogosultsággal, jogszerűen van a vízum birtokában. A határozat a VIS adatainak megismerését eseti alapon, kérelem benyújtásával, indokolt esetben teszi lehetővé, illetve meghatározza a keresés típusait. Amennyiben a keresés sikeres, úgy további adatokhoz, például fényképekhez is hozzáférést enged a rendszer, ami szintén segítség lehet a felderítő tevékenységben.

A nemzetközi bűnügyi információcsere hatékonysága szempontjából – a SIS és a VIS mellett – kiemelten fontos szerepet játszanak egyéb adatbázisok, amelyek a harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozó adatokat teszik elérhetővé a társszervek számára.

Az Európai Határregisztrációs Rendszer (*Entry/Exit System – EES*), az Európai Utasinformációs és Engedélyezési Rendszer (*European Travel Information and Authorisation System – ETIAS*), az Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer (*European Criminal Records Information System – Third Country Nationals – ECRIS-TCN*), valamint a menedékjogot kérelmező személyek ujjlenyomatainak összehasonlítását szolgáló európai rendszer (*European Dactyloscopy II – System – Eurodac II*) rövidítései mögött az egész Európára kiterjedő adatbázisok kidolgozott és összetett jogi kerete húzódik meg, amelyben a harmadik országbeli állampolgárokról gyűjtött személyes adatok millióit tárolják és dolgozzák fel különféle célokra.

Az EES egy automatizált informatikai rendszer, amely rögzíti a nem uniós országokból érkező személyek be- és kilépéseit a külső határoknál. Azokra alkalmazandó, akiknek rövid távú tartózkodásra jogosító vízumra van szükségük, valamint a vízummentességet élvező, nem uniós országok polgárait. A határregisztrációs rendszer felváltja az útlevelek manuális bélyegzésével járó jelenlegi, időigényes rendszert, amely nem biztosít megbízható adatokat a határátlépésekről, és nem deríti fel a túltartózkodó személyeket sem. Az ETIAS rendszer ellenőrzi a biztonsági hitelesítőadatokat, és díjat számít fel az EU-tagországokba üzleti, turisztikai, egészségügyi vagy tranzitcélból látogató utazóknak. Azok az utazók, akik jelenleg vízummentesen látogatnak Európába, ingyenesen és digitális biztonsági átvilágítás nélkül léphetnek be az EU és a schengeni tagországok területére. Az ETIAS egy utazási engedély azon utazók számára, akik nem igényelnek vízumot európai látogatásukhoz. Az ETIAS értelmében ezek a látogatók további biztonsági ellenőrzésen esnek át, mielőtt beléphetnek

súlyos bűncselekmények megelőzése, felderítése és kivizsgálása érdekében, betekintés céljából történő hozzáférésről.

az EU-ba. Az ETIAS kötelező olyan országok állampolgárai számára, mint az Egyesült Államok, Ausztrália, Új-Zéland és Kanada.

A 2012 áprilisa óta működő Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer (European Criminal Records Information System – ECRIS) a bűnügyi nyilvántartási információk tagállamok közötti decentralizált elektronikus cseréjét biztosítja. Lehetővé teszi a tagállamok bűnügyi nyilvántartó hatóságai számára, hogy az uniós állampolgárok korábbi elítéléseiről teljes körű információkat kapjanak az adott személy állampolgársága szerinti tagállamtól. Az ECRIS-TCN egy olyan központosított rendszer, amely lehetővé teszi a tagállamok hatóságai számára, hogy azonosítsák, mely más tagállamok rendelkeznek az ellenőrzött harmadik országbeli állampolgárok vagy hontalan személyek bűnügyi nyilvántartásával, hogy aztán a meglévő ECRIS-rendszer segítségével az azonosított tagállamokhoz intézhessék a büntetőítéletekre vonatkozó információk iránti kérélmeket.

Az Eurodac-adatbázis tartalmazza minden olyan menedékkérő ujjlenyomatát, akit az EU valamelyik tagállamában vagy egy társult országban nyilvántartásba vettek. Az adatbázis a dublini rendelet végrehajtását szolgálja. Elősegíti annak ellenőrzését, hogy egy adott kérelmező korábban kért-e már menedéket egy másik tagállamban, továbbá hogy a kérelmezőt előállították-e korábban Európa területére való illegális belépés miatt, valamint annak meghatározását, hogy melyik tagállam felelős a menedékkérelem elbírálásáért.

Az Európai Unió belül szakmai igény jelentkezett az adatbázisok „összekapcsolására”, tehát adatcseréjére és együttműködésének elősegítésére (interoperabilitás), aminek teljes körű megvalósításán folyamatosan dolgoznak a szakemberek. A jövőben az interoperabilitás jelenthet lényeges előrelépést a potenciálisan terrorcselekmény céljával érkező harmadik országbeli személyek kiszűrésében.

Terrorizmusfinanszírozás

A fenti jogszabályokon túl az Európai Unió megállapodást kötött az Egyesült Államokkal⁴⁷ a terrorizmus finanszírozása szempontjából releváns pénzügyi üzenetadatok átadásáról, ami szintén a felderítés hatékonyságát növeli. A megállapodást a 2010/412 tanácsi határozat hagyta jóvá 2010. július 13-án. A megállapodás a pénzügyi átutalásokra vonatkozó pénzügyi fizetési üzenetek átadását teszi lehetővé

⁴⁷ Megállapodás az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok között az Európai Unióból származó pénzügyi üzenetadatoknak a terrorizmus finanszírozásának felderítését célzó program céljából történő feldolgozásáról és az Amerikai Egyesült Államok részére való átadásáról. Brüsszel, 2010. június 28.

kijelölt szolgáltatóktól az EU-ból az USA Pénzügyminisztériuma irányába, illetve lehetőséget nyújt onnan fontos információk visszajuttatására a Terrorist Finance Tracking Programme (TFTP)⁴⁸ keretein belül az uniós országok bűnüldöző, ki-berbiztonsági, terrorelhárítási hatóságainak, vagy az Europolnak és az Eurojustnak. Leegyszerűsítve egy oda-vissza irányú információcsere a TFTP-n keresztül, amely a terrorizmusfinanszírozás felderítését segíti.

A pénzáadások követhetőségével kapcsolatban az Európai Parlament és a Tanács 2015-ben rendeletet⁴⁹ alkotott, amelyben meghatározza a pénzforgalomban részt vevő fizető és kedvezményezett felek, valamint a pénzügyi szolgáltatók részére, hogy segítsék a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás megelőzését, felderítését oly módon, hogy bizonyos adatokat rendelkezésre bocsátanak. A rendelet része egyébként egy uniós jogszabályi csomagnak, amelynek célja a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás megelőzése, valamint a pénzügyi rendszerek ilyen célú felhasználásának megakadályozása. Ennek a csomagnak a keretében a Parlament és a Tanács 2015. május 20-án irányelvet⁵⁰ is megfogalmazott, amely a hitelintézetek, pénzügyi intézmények és nem pénzügyi vállalkozások részére tartalmaz szabályokat. Ezek a szabályok szigorítják az ügyfél-azonosítást, a gazdasági társaságok tulajdonosainak nyilvántartását, továbbá kötelezi őket a pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás gyanújának bejelentésére, az alkalmazottak, ügyintézők ilyen irányú továbbképzésére és a fokozott ügyfél-átvilágításra.

Ezt az irányelvet a 2016-os terrortámadások hatására módosították, és 2018-ban kiadták az úgynevezett ötödik pénzmosási irányelvet,⁵¹ amely tovább bővítette a hatályát könyvvizsgálókra, ingatlanügynökökre, műkereskedőkre is. Többek között olyan szabályt is megfogalmaz, amely megtiltja a bankok részére, hogy név nélküli trezorszolgáltatást biztosítsanak, továbbá az előre fizetett kártyákkal és virtuális fizetőeszközökkel kapcsolatban 250 euróról 150 euróra csökkenti az azonosítási küszöbértéket.

A terrorizmusfinanszírozás megakadályozásában fontos szerepet játszik továbbá a terroristák uniós jegyzéke, amire érdemes pár mondatban kitérni. A terroristák uniós jegyzékét a 2001. szeptember 11-i amerikai terrortámadásokat követően hozta létre az Európai Unió, azzal a céllal, hogy a rajta szereplő magánszemélyek,

⁴⁸ Terrorizmus finanszírozásának felderítését célzó program.

⁴⁹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/847 rendelete (2015. május 20.) a pénzáutalásokat kísérő adatokról.

⁵⁰ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/849 irányelve (2015. május 20.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás és terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről.

⁵¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/843 irányelve (2018. május 30.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás és terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről.

csoportok, szervezetek vonatkozásában korlátozó intézkedéseket tudjon fogatosítani. Az alkalmazott szankciók kétfélék lehetnek, egyik a pénzeszközök és vagyoni értékek befagyasztásával kapcsolatos intézkedések, másik a rendőrségi és igazságügyi együttműködéssel kapcsolatos intézkedések, de az uniós jegyzékben szereplő egyes személyek, csoportok, szervezetek esetében mindkét szankciótípust alkalmazják. 2016 szeptembere óta az Európai Unió az Iszlám Állammal és az al-Káidával, valamint a velük kapcsolatba hozható személyekkel szemben autonóm módon alkalmazhat szankciókat, míg azt megelőzően csak az ENSZ vagy valamelyik önállóan eljáró uniós tagállam által jegyzékbe vett személyekkel vagy szervezetekkel szemben tehetette meg.

AZ EURÓPAI UNIÓ TERRORIZMUS ELLENI SZERVEZETRENDSZERE

Az Európai Unió terrorizmus elleni fellépésében több szervezet, munkacsoport, illetve ügynökség is szerepet játszik, amelyek egy részéről ugyan már esett szó, de végezetül, ám nem utolsósorban ezeket kívánom rendszerezni, és a jogi normák ismertetése után a terrorszelles szervezetrendszert bemutatni. A szervezetrendszer egy része, beleértve a különböző munkacsoportokat, az Európai Tanács égisze alatt működik, ezektől az uniós ügynökségek térnek el, amelyeket a tanácsi intézmények után tárgyalok.

Az Európai Unió terrorizmus elleni koordinátora

Az Európai Tanács Titkárságán belül létrehozott pozícióról, az Európai Unió terrorizmus elleni koordinátoráról (*EU Counter-Terrorism Coordinator – EUCTC*) már ejtettem szót a terrorizmus elleni stratégia kapcsán, de lényegének kifejtése eddig elmaradt. Az Európai Unió terrorizmus elleni koordinátora jelenleg a finn Ilkka Salmi, akit 2021 júliusában neveztek ki a tisztségre, hivatalát 2021. október 1-jétől tölti be. A koordinátor tényleges hatáskörökkel nem rendelkezik, viszonylagos függetlenségéből adódóan a terrorizmussal kapcsolatos szakpolitikák teljes spektrumát figyelemmel tudja kísérni, ezáltal olyan ajánlásokat és javaslatokat tehet, amelyeket csak ilyen átfogó szemlélettel lehetséges. Politikai befolyás alatt nem áll, és az intézményi szereplők egyikéhez sem kötődik igazán. A pozíció létrehozásáról a 2004-es madridi terrortámadást követően a Tanács döntött, és első koordinátornak Gijs de Vries holland európai parlamenti képviselőt nevezte ki. Fő

feladatai között szerepel a terrorizmus elleni stratégia végrehajtásának ellenőrzése, illetve annak felügyelete, hogy a tagállamok végrehajtják-e a vonatkozó uniós jogi normák és nemzetközi egyezmények rájuk nézve kötelező ratifikációját. Ezenkívül a koordinátor az akciótervekkel összhangban végrehajtási jelentéseket fogalmaz meg, továbbá ajánlásokat tesz és javaslatokat terjeszt elő azokra a területekre vonatkozóan, amelyeket a Tanácsnak kiemelten szükséges kezelnie. Feladata továbbá az EU és a harmadik országok közti kommunikáció elősegítése, valamint a tagországok nemzetbiztonsági szolgálataival való együttműködés és kapcsolattartás.

Az Európai Tanács munkacsoportjai

A következő nagy csoport az Európai Tanács alá tartozó munkacsoportok. A Tanács a tagállamokat tömöríti, ezáltal a politikai fellépés központja, amelynek munkáját a tagállami kormányok Állandó Képviselőinek Bizottsága (Comité des représentants permanents – Coreper), továbbá több mint 150 szakosított munkacsoport és bizottság segíti. Ezek az előkészítő szervek egyrészt szerződések, kormányközi határozatok vagy tanácsi jogi aktusok révén létrehozott bizottságok, mint a Belbiztonsági Bizottság (Comité de la Sécurité Interne: COSI), másrészt pedig a Coreper által életre hívott munkacsoportok és bizottságok, mint a TWG (Terrorism Working Group: Terrorizmus Munkacsoport), a COTER (Working Party on Terrorism – International Aspects: Terrorizmus-munkacsoport – nemzetközi vonatkozások), a COMET (Council Working Party on restrictive measures to combat terrorism – Terrorizmus leküzdése érdekében hozott korlátozó intézkedésekkel foglalkozó tanácsi munkacsoport), és a RELEX (External Relations Directorate-General – Külkapcsolati tanácsosok munkacsoportja)⁵², amelyekre a későbbiekben kitérek.

Belső Biztonságra Vonatkozó Operatív Együttműködéssel Foglalkozó Állandó Bizottság (COSI)

A COSI a Belső Biztonságra Vonatkozó Operatív Együttműködéssel Foglalkozó Állandó Bizottság, röviden belbiztonsági bizottság,⁵³ amely az egyetlen olyan bel- és igazságügyi fórum, amelyet az EU elsődleges joga, tehát uniós szerződés hozott létre, ezáltal a bizottság egy hosszabb távon működő szervezeti egység, amelynek

⁵² Külkapcsolati tanácsosok munkacsoportja.

⁵³ COSI: Comité de la Sécurité Interne.

hatásköre nem korlátozódik a terrorizmusra, hiszen a belső biztonság horizontján rengeteg területet fed le a működése. A terrorizmussal kapcsolatos tárgyalások száma az európai terrortámadások nyomán, de már valamivel hamarabb is növekvő tendenciát kezdett mutatni, 2014-től sokkal markánsabban jelen van a COSI tárgyalásai során. A COSI alapvetően stratégiai kérdésekkel foglalkozik, de ez sokáig vita tárgyát képezte, ugyanis egyes vélemények szerint nagyobb mértékben kellene operatív kérdésekkel is foglalkoznia. Erre azért sem került nagyobb hangsúly, mert a következőkben tárgyalandó TWG-munkacsoport látja el ezt a feladatot, a COSI stratégiai és szakpolitika-formáló aspektusból kezeli a terrorizmus kérdését. A COSI főbb feladatai a stratégiákkal kapcsolatos, valamint a lehetséges új eszközökről, intézkedésekről szóló viták lefolytatása, továbbá koordinációs szerepet tölt be a belbiztonsági operatív együttműködéssel kapcsolatban. Értékel és segítséget nyújt az operatív együttműködés általános irányát, eredményességét illetően, valamint kapcsolatot teremt az Unión belüli és kívüli terrorizmus elleni fellépés között.

Terrorizmus Munkacsoport (TWG)

A Bel- és Igazságügyi Tanács alárendeltségébe tartozik a fentebb említett Terrorizmus Munkacsoport (TWG),⁵⁴ amely az EU terrorizmus elleni küzdelmének belső operatív aspektusaival foglalkozik. Fő feladatai az információcseré és a terrorfenyegetések értékelése, a radikalizálódás és a potenciális terroristák toborzása elleni fellépés. A munkacsoport szoros együttműködést folytat a terrorizmus elleni küzdelem uniós koordinátorával, az Europollal⁵⁵ és a nemzetközi vonatkozású operatív tevékenységgel foglalkozó terrorizmus-munkacsoporttal, a COTER-rel.⁵⁶

Terrorizmus-munkacsoport – nemzetközi vonatkozások (COTER)

A COTER munkacsoport hivatalos elnevezése Terrorizmus-munkacsoport (nemzetközi vonatkozások), és a TWG munkáját egészíti ki a terrorizmus külső aspektusaival, ennek megfelelően együttes üléseket is tartanak, ahol mindkét szempont képviselteti magát. A COTER a Külügyi Tanács alárendeltségébe tartozó tanácsi döntés-előkészítő testület. Fő feladatai a terrorizmus elleni küzdelem

⁵⁴ TWG: Terrorism Working Group, de szokás TWP-ként is nevezni, mint Terrorism Working Party.

⁵⁵ European Police Office: Európai Rendőrségi Hivatal.

⁵⁶ COTER: Working Party on Terrorism (International Aspects).

nemzetközi vonatkozásainak koordinálása tagállami szinten, illetve a nemzetközi terrorfenyegetettség, a harmadik országokkal kapcsolatos fenyegetések elemzése és interpretálása a tagállamok részére. Ezzel összhangban feladata továbbá az unión kívüli országokkal való együttműködés javítása, egyeztetések előkészítése. Tevékenysége során jelentéseket, javaslatokat fogalmaz meg, amelyeket a Külügyi Tanács Politikai és Biztonsági Bizottsága, valamint a Coreper részére terjeszt elő rendszeresen.

COMET és a RELEX

A másik két említendő döntés-előkészítő testület a COMET és a RELEX, amelyek szintén a Külügyi Tanács alárendeltségébe tartoznak, azonban a korábban tárgyalt COSI-val, TWG-vel és a COTER-rel ellentétben ezek konkrét jogszabály-előkészítéssel foglalkoznak az uniós korlátozó intézkedések vonatkozásában. A COMET⁵⁷ a terrorizmus leküzdése érdekében hozott korlátozó intézkedésekkel foglalkozó tanácsi munkacsoport, amelyet – az elődjével együtt⁵⁸ – azért hoztak létre, hogy a terrorizmus elleni uniós intézkedéseket elrendelő jogszabályok előkészítése megfelelő keretek között, szabályozottan történjen. Továbbá feladata lett a terrorizmussal összefüggésbe hozható személyek, csoportok és egyéb entitások listára vétele vagy onnan való törlésére irányuló, tagállamoktól vagy az elnökségen keresztül harmadik országoktól származó javaslatokban foglalt információk vizsgálata és elemzése, valamint annak megállapítása, hogy ezek az információk megfelelnek-e a 2001/931/KKBP közös álláspontban⁵⁹ foglalt követelményeknek.

A COMET mellett meg kell említeni a „Külkapcsolati tanácsosok munkacsoportja (RELEX)-szankciók” munkacsoportot is, amely a közös kül- és biztonságpolitikát illető jogi, pénzügyi és szervezeti kérdésekkel foglalkozik. Ezenkívül kapcsolatot tart az EU-n kívüli szankciós rezsimet alkalmazó államokkal, nemzetközi szervezetekkel, kiemelten az ENSZ-szel. A COMET által kidolgozott ajánlásokat a RELEX/Szankciók is véleményezi, egyetértés esetén kerülnek ezek a Tanács elé elfogadásra.

⁵⁷ COMET: Council Working Party on restrictive measures to combat terrorism.

⁵⁸ A COMET elődje az úgynevezett CP 931, amely „A terrorizmus elleni küzdelemre vonatkozó különös intézkedések alkalmazásával foglalkozó munkacsoport” volt, amelyet 2007-ben hoztak létre.

⁵⁹ A Tanács 2001/931/KKBP közös álláspontja (2001. december 27.) a terrorizmus leküzdésére vonatkozó különös intézkedések alkalmazásáról.

Európai uniós ügynökségek

Az Európai Unió terrorizmus elleni harcában rendkívül fontos szerepet játszanak a bizottságok és munkacsoportok mellett az uniós ügynökségek is, mint az Europol, az Eurojust és a IntCen, amelyeket érintőlegesen már tárgyaltam, illetve egy részét többször említettem is.

Europol

Ebből a szempontból talán a legfontosabb az Europol szerepe, amely az Európai Unió bűnüldöző ügynöksége, amelynek tevékenysége értelemszerűen nem korlátozódik a terrorizmusra, de a terrorizmus elleni fellépésben egyre nagyobb szerepet kap. Történetét tekintve a létrehozását célzó első elképzelés 1991-ben fogalmazódott meg a Tanácsban, majd a Maastrichti szerződés 1992. február 7-én adott konkrét lehetőséget a megalakulására. Az elképzelés szerint az Európai Unió létrehozna egy, az amerikai FBI (Federal Bureau of Investigation – Szövetségi Nyomozóiroda) mintájára működő európai rendőri ügynökséget, ami részben meg is valósult, azonban a már tárgyalt okok miatt, amelyek szerint a bűnüldöző tevékenység jogi lehetőségei tagállami hatáskörben vannak, az Europol továbbra is koordináló és támogató szerepet tölt be az unió rendszetében. Feladatainak legfontosabb eleme a keletkezett információk és hírszerzési adatok cseréje a tagállami bűnüldöző szervek között. Gyakorlatilag az információ összesítésével, elemzésével, értékelésével, megosztásával segíti a tagállami hatáskörben lévő feladatok végrehajtásának hatékonyságát. A terrorizmus elleni harcban azonban rendkívül fontos szerepe van az Europol berkein belül működő Európai Terrorrelhárítási Központnak (ECTC), amely az információmegosztás, elemzés-értékelés és operatív támogatás koordinálásának központja. Magában foglalja az EU IRU, a TFTP, valamint a terrorizmussal foglalkozó elemzési adatállomány és az európai bombaadatbázis adatainak feldolgozását is. A terrorellenes fellépés szempontjából fontos továbbá a dolgozat első részében is felhasznált TE-SAT jelentések elkészítése is, amelyek évente vizsgálják Európa terrorfenyegetettségét objektív, leíró jelleggel, ami alapul szolgálhat a döntéshozók számára az intézkedések irányvonalainak meghatározásakor.

Európai Unió Büntető Igazságügyi Együttműködési Ügynöksége (Eurojust)⁶⁰

Az Eurojust szintén meghatározó szereplője a bűnüldözési együttműködésnek, és ugyanúgy nem kizárólag terrorizmus elleni tevékenységet végez, hanem a szervezett bűnözés súlyos megvalósulási formái elleni fellépésre rendelkezik hatáskörrel, amibe természetesen a terrorista bűncselekmények is beletartoznak, és csakúgy, mint az Europol esetében, az Eurojust munkájában is egyre növekvő súllyal vannak jelen. Arra vonatkozóan, hogy önálló, érdemi intézkedéseket foganatosítson, nincs hatásköre, tehát hatékonyságát a tagállamok együttműködési készsége nagyban befolyásolja. Tevékenysége megkönnyíti a nemzeti nyomozó hatóságok és ügyészségek közötti együttműködést, valamint jogi problémák esetén koordinációs támogatást nyújt, segít a különböző országok hatáskörrel rendelkező hatóságainak az azonosításában és a kapcsolatfelvételben. Fontos gyakorlati feladata megbeszélések és találkozók megszervezése és lebonyolítása a tagállamok között és az EU-s tagállamok, valamint harmadik országok hatóságai között annak érdekében, hogy a határokon átnyúló bűnügyekben hatékony igazságszolgáltatási és bűnügyi együttműködésre kerüljön sor. De ezenkívül terrorizmussal foglalkozó közös nyomozócsoportok munkáját is támogatja. Az Eurojust munkájához nagyban hozzájárul a biztonsági stratégiák bemutatása során említett, a terrorcselekményekkel kapcsolatos információmegosztásról és együttműködésről szóló 2005/671/IB határozat, amely alapján a tagállamoknak információt kell szolgáltatniuk a terrorista bűncselekmények miatt indított eljárásokkal kapcsolatban, amelyek alapján az Eurojust elemzéseket készít. Ilyen például a négyhavonta elkészített *Terrorism Convictions Monitor* (TCM), amely a terrorista bűncselekményekben hozott ítéletekről készít kimutatást.⁶¹

Az Európai Unió Hírszerző Központja (IntCen)⁶²

A következő szervezet, amelyről eddig nemigen esett szó, de a terrorizmus elleni fellépés kapcsán szintén szerepe van, az IntCen, amely nem önálló uniós ügynökség, hanem az Európai Külügyi Szolgálat részét képezi, és a tagállamok hírszerző szolgálatai közötti együttműködést hivatott szolgálni. Ennek keretében elemzéseket, korai előrejelzéseket és helyzetértékeléseket készít a főbb döntéshozó szervek

⁶⁰ European Union Agency for Criminal Justice Cooperation.

⁶¹ Bővebb információk megtalálhatók az Eurojust honlapján. Online: www.eurojust.europa.eu/crime-types-and-cases/crime-types/terrorism.

⁶² European Union Intelligence and Situation Centre.

részére. Az IntCen munkatársai ezeket a terrorizmussal kapcsolatos elemzéseket rendszeresen bemutatják a TWG és a COTER ülésein.

A tagállamok hírszerző szolgálatainak együttműködése kapcsán érdemes megemlíteni a Berni Klub⁶³ részeként felállított Terrorelhárító Csoportot (*Counter Terrorism Group* – CTG), amely a terrorizmussal összefüggésben fórumot biztosít a tagállamok hírszerző szolgálatainak az együttműködésre.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Összességében megállapítható, hogy az Európai Unió szervezetrendszerében, a terrorizmus elleni küzdelem területén a koordináció és az együttműködés rendkívül hangsúlyos szerepet kap, és ezt a feladatot az ismertetett bizottságok, munkacsoportok és ügynökségek hatékonyan végre is hajtják, illetve az Európai Unió terrorizmus elleni koordinátorának működésével kiegészülve a szakpolitikai kérdésekben megfelelő mértékben működik a párbeszéd és a döntéshozó szervek tájékoztatása is, ami elengedhetetlen a megfelelő intézkedések és jogszabályok megalkotásában.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Az Európai Unió Tanácsa (2010): *Az Európai Unió belső biztonsági stratégiája: Az európai biztonsági modell felé*. Online: www.consilium.europa.eu/media/30741/qc3010313huc.pdf
- Az Európai Unió Tanácsa (2005): *Az Európai Unió terrorizmusellenes stratégiája*. Brüsszel, 2005. november 30. Online: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST%2014469%202005%20REV%204/HU/pdf>
- Az Európai Unió Tanácsa (2006): *Az EU stratégiája a kézi lőfegyverek és könnyű fegyverek, valamint azok lőszerének tiltott felhalmozása és kereskedelme elleni küzdelemre*. Brüsszel, 2006. január 13. Online: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST%205319%202006%20INIT/HU/pdf>
- STAUBNER Péter (2017): *A terrorizmus elleni küzdelem nemzetközi intézményi és jogi kerete*. PhD-disszertáció. Pécs: Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola.

⁶³ A Berni Klub (Club de Berne, CdB) az Európai Unió 27 tagállama, Norvégia és Svájc hírszerző szolgálata közötti hírszerzési információcsere-fórum, amelyet Bern városáról neveztek el. Ez egy olyan intézmény, amely az információk, tapasztalatok és vélemények önkéntes cseréjén, valamint a problémák megvitatásán alapul. 1971 óta létezik a klub, amely nem rendelkezik titkársággal, és nem hoz döntéseket.

Egyéb források

- A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Nyitott és biztonságos Európa: váltsuk valóra! COM (2014) 154 végleges. 2014. március 11.
- A Bizottság közleménye a CBRNE-kockázatok felderítésének és mérséklésének új uniós megközelítéséről. COM(2014) 247 végleges. 2014. május 5.
- A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az európai biztonsági stratégia. COM (2015) 185 végleges. 2015. április 28.
- A Tanács 91/477/EGK irányelve (1991. június 18.) a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről
- A Tanács 2002/475/IB kerethatározata (2002. június 13.) a terrorizmus elleni küzdelemről
- A Tanács 2004/512/EK határozata (2004. június 8.) a Vízuminformációs Rendszer létrehozásáról (VIS)
- A Tanács 2005/671/IB határozata (2005. szeptember 20.) a terrorista bűncselekményekre vonatkozó információcseréről és együttműködésről
- A Tanács 2007/533/IB határozata (2007. június 12.) a Schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II) létrehozásáról, működtetéséről és használatáról
- A Tanács 2008/633/IB határozata (2008. június 23.) a vízuminformációs rendszerhez (VIS) a tagállamok kijelölt hatóságai, valamint az Europol számára a terrorcselekmények és egyéb súlyos bűncselekmények megelőzése, felderítése és kivizsgálása érdekében, betekintés céljából történő hozzáférésről
- A Tanács 2008/919/IB kerethatározata (2008. november 28.) a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB kerethatározat módosításáról
- A Tanács 2010/412/EU határozata (2010. július 13.) az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok között az Európai Unióból származó pénzügyi üzenetadatoknak a terrorizmus finanszírozásának felderítését célzó program céljából történő feldolgozásáról és az Amerikai Egyesült Államok részére való átadásáról szóló megállapodás megkötéséről
- A Tanács (KKBP) 2015/1908 határozata (2015. október 22.) a tiltott kézi- és könnyűfegyverekre, más tiltott hagyományos fegyverekre és az azokhoz tartozó lőszerre vonatkozó, az ilyen fegyverek és lőszer tiltott kereskedelme kockázatának csökkentését célzó globális jelentési rendszer (iTrace II) támogatásáról
- A Tanács (EU) 2018/889 határozata (2018. június 4.) az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló Egyezményének az Európai Unió nevében történő megkötéséről
- A Tanács (EU) 2018/890 határozata (2018. június 4.) az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló Egyezménye kiegészítő jegyzőkönyvének az Európai Unió nevében történő megkötéséről
- A Tanács 2007/562/EK ajánlása (2007. június 12.) a terrorista emberrablásokra vonatkozó információ megosztásáról
- A Tanács 2001/931/KKBP közös álláspontja (2001. december 27.) a terrorizmus leküzdésére vonatkozó különös intézkedések alkalmazásáról
- Az Európai Parlament és a Tanács 1987/2006/EK rendelete (2006. december 20.) a Schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II) létrehozásáról, működtetéséről és használatáról

- Az Európai Parlament és a Tanács 1907/2006/EK rendelete (2006. december 18.) a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról (REACH), az Európai Vegyi-anyag-ügynökség létrehozásáról, az 1999/45/EK irányelv módosításáról, valamint a 793/93/EGK tanácsi rendelet, az 1488/94/EK bizottsági rendelet, a 76/769/EGK tanácsi irányelv, a 91/155/EGK, a 93/67/EGK, a 93/105/EK és a 2000/21/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről
- Az Európai Parlament és a Tanács 767/2008/EK rendelete (2008. július 9.) a vízuminformációs rendszerről (VIS) és a rövid távú tartózkodásra jogosító vízumokra vonatkozó adatok tagállamok közötti cseréjéről (VIS-rendelet)
- Az Európai Parlament és a Tanács 98/2013/EU rendelete (2013. január 15.) a robbanóanyag-prekursorok forgalmazásáról és felhasználásáról
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/847 rendelete (2015. május 20.) a pénzáttalásokat kísérő adatokról és a 1781/2006/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1148 rendelete (2019. június 20.) a robbanóanyag-prekursorok forgalmazásáról és felhasználásáról, az 1907/2006/EK rendelet módosításáról, valamint a 98/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/849 irányelve (2015. május 20.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás és terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/681 irányelve (2016. április 27.) az utasnyilvántartási adatállománynak (PNR) a terrorista bűncselekmények és súlyos bűncselekmények megelőzése, felderítése, nyomozása és a vádeljárás lefolytatása érdekében történő felhasználásáról
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/541 irányelve (2017. március 15.) a terrorizmus elleni küzdeletről, a 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról, valamint a 2005/671/IB tanácsi határozat módosításáról
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/853 irányelve (2017. május 17.) a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről szóló 91/477/EGK tanácsi irányelv módosításáról
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/843 irányelve (2018. május 30.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás és terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről
- Az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló egyezmény kiegészítő jegyzőkönyve. HL L 159/17., 2015. október 22.
- Az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló egyezménye. HL L 159/3., 2005. május 16.
- Az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. HL C 326., 2012. október 26.
- Az Európai Unióról szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. HL C 326., 2012. október 26.
- Hágai Program: A szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének erősítése az Európai Unióban. HL C 53., 2005. március 3.
- Megállapodás az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok között az Európai Unióból származó pénzügyi üzenetadatoknak a terrorizmus finanszírozásának felderítését célzó program céljából történő feldolgozásáról és az Amerikai Egyesült Államok részére való átadásáról. HL L 195/5., 2010. június 28.